

Brüsszel, 2018.1.17.
COM(2018) 23 final

2018/0007 (NLE)

Javaslat

A TANÁCS AJÁNLÁSA

**a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának
előmozdításáról**

{SWD(2018) 13 final}

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

• A javaslat indokai és céljai

Amint azt Juncker elnök az Unió helyzetéről szóló, 2017. évi beszédében hangsúlyozta: „Európa számomra több egy egységes piacnál. Többet jelent a pénznél, többet az eurónál. Európa mindig is az értékekről szolt.”¹ Ahogy az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke meghatározza, „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

Ezek a közös értékek nemzeti demokráciáink alapköveit jelentik, és azt is megmutatják, hogy kik vagyunk. Ezenkívül ezek alkotják Uniónk szövetét, amely országokat, közösségeket és embereket köt össze egy egyedülálló politikai projektben, biztosítva Európa eddigi leghosszabb békeidőszakát. Kezdődött ez onnan, hogy rögtön a II. világháború után sikerült áthidalni Európa legmélyebben gyökerező megosztottságát, majd pedig folytatódott Európa közép- és kelet-európai országokkal történő, 1989 utáni újraegyesülésével. Egy békés, szociális és demokratikus Unió épült ezekre az értékekre, amelyek nemcsak Európában érvényesek, hanem ezek az értékek jelentik az Uniót a világ számára.

Ahogy azt az Európa szociális dimenziójáról szóló vitaanyag is hangsúlyozza, „(v)ilágszinten tekintve az európai társadalmak virágzó és jó anyagi körülményeket biztosító lakóhelynek számítanak. Az európai társadalmakban nyújtott szociális védelem a legmagasabb a világon, és a jólét, humán fejlődés és életminőség terén is élen járunk”². Mégis, bár az Unióban határozott növekedésről számolhatunk be, és a munkanélküliség sem volt soha ilyen alacsony 2009 óta, ha a jövőről beszélünk, sokan szorongásuknak és aggodalmuknak adnak hangot, különösen a jövő generációi tekintetében. Az Unió és tagállamai számos kihívással szembesülnek, egyebek mellett a populizmussal, az idegengyűlölettel, a megosztó nacionalizmussal, a megkülönböztetéssel, az álhírek és valótlan információk terjesztésével, valamint a radikalizálódás jelenségével. Ezek a jelenségek komoly fenyegetést jelenthetnek demokráciánk alapjaira nézve, alááshatják a jogállamiságba és a demokratikus intézményekbe vetett bizalmat, és gátat szabhatnak annak, hogy az európai társadalmakban és azok között kialakuljon az összetartozás érzése.

Demokráciánk csak úgy tud működni, ha mind nemzeti szinten, mind az Unió egészében legitim az általa szolgált polgárok szemében. Aggasztó jelek utalnak arra, hogy nem eléggé épültek be a közös értékekkel, valamint a nemzeti és az európai demokrácia szerepével kapcsolatos ismeretek, ami az értékek és a demokrácia hanyatlásának veszélyét hordozza, és megingathatja társadalmaink kohézióját tagállami és uniós szinten egyaránt. Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében foglalt közös értékek érvényesülésének elősegítése létfontosságú szerepet tölt be nemzeti demokráciáink és az Unió megerősítésében.

¹ Az Unió helyzetéről szóló beszéd, 2017. szeptember 13. – https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_hu.

² Lásd az Európa szociális dimenziójáról szóló vitaanyagot, COM/2017/0206 final, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf

A valamennyi szinten magas színvonalú és inkluzív oktatás és képzés elengedhetetlen a társadalmi mobilitás és befogadás biztosításához, a sikeres munkaerőpiaci érvényesüléshez szükséges ismeretek és készségek átadásához, valamint a kritikus gondolkodás és közös értékeink alaposabb megértése kompetenciájának fejlesztéséhez.

Néhány tagállamban az oktatásnak részét képezi az állampolgári ismeretek oktatása is. A tananyag kitérhet annak ismertetésére is, hogy milyen okokból kifolyólag döntöttek úgy a tagállamok, hogy önkéntes alapon az Európai Unió részévé válva együttműködnek egymással. Az EU történetével, létrejöttének okaival és alapvető működésével kapcsolatos ismeretek hiánya kedvező táptalaja a félretájékoztatásnak, és megakadályozza, hogy az emberek megalapozott véleményt formálhassanak intézkedéseiről. Ezenkívül a társadalmi, vallási és kulturális sokféleséggel, örökségünkkel, hagyományainkkal, valamint saját országunk, más tagállamok és a világ többi országának aktuális politikai életével kapcsolatos ismeretek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a kölcsönös tisztelet, a megértés és az együttműködés a tagállamokon belül, azok között és általában a világgal fennálló viszonyban is érvényesüljön.

Ez minden szinten hozzá fog járulni a demokrácia garantálásához, ami viszont hozzájárul az európai szintű összetartozás érzetéhez.

Ez az ajánlás négy célkitűzésre épül: a közös értékek előmozdítása az oktatás valamennyi szintjén; az oktatás fokozottan befogadó jellegének támogatása; az oktatás európai dimenziójának ösztönzése, az e területen fennálló nemzeti előjogok sérelme nélkül; valamint a tanárok és az oktatás támogatása. Az ajánlás a tagállamokat és a Bizottságot a bevált gyakorlatok és az információk megosztására, valamint nemzeti és uniós szintű szakpolitikák kidolgozására ösztönzi. A tagállamok önkéntes alapon vállalnak kötelezettségeket, és minden tagállam maga dönti el, hogy milyen megközelítést alkalmaz kötelezettségvállalásainak végrehajtása során.

A fenti célok elérése és a tagállamok ezen törekvéseikben való támogatása érdekében a Bizottság lépéseket fog tenni, hogy az eTwinning hálózaton keresztül növelje az iskolák közötti virtuális cserekapcsolatok számát, valamint az Erasmus+ program keretében ösztönözze az iskolai mobilitást. Az európai strukturális és beruházási alapok hozzájárulhatnak a tanárképzés támogatásához, illetve az inkluzív oktatást lehetővé tevő infrastruktúra finanszírozásához.

• **Háttér-információk**

Ez az ajánlás *a polgári szerepvállalásnak, valamint közös értékeinknek: a szabadságnak, a toleranciának és a megkülönböztetésmentességnek az oktatás által történő előmozdításáról szóló párizsi nyilatkozaton* alapul, amelyet a 2015. március 17-én Párizsban tartott, nem hivatalos miniszteri találkozón fogadtak el. Az oktatási miniszterek ebben a nyilatkozatban minden kormányzati szinten cselekvésre szólítottak fel annak érdekében, hogy megerősödjön az oktatás szerepe a polgári szerepvállalás és közös értékeink előmozdításában, a társadalmi kohézió megerősítésében és annak elősegítésében, hogy a fiatalok felelősségteljes, nyitott és aktív tagjaivá váljanak sokszínű és befogadó társadalmainknak³. A miniszterek az uniós szintű együttműködés tekintetében négy további átfogó célkitűzést határoztak meg:

- a demokratikus értékek és alapvető jogok, a társadalmi befogadás, a megkülönböztetésmentesség és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása

³ Párizsi nyilatkozat, 2015. március 17. – http://ec.europa.eu/education/news/20150316-paris-education_en.

révén biztosítani kell, hogy a gyermekek és fiatalok megfelelő szociális, polgári és interkulturális kompetenciák birtokába jussanak;

- meg kell erősíteni a kritikus gondolkodást és a médiaműveltséget, különös tekintettel az internet és a közösségi média használatára, kialakítva bennük az ellenálló képességet a megosztó propagandákkal, a polarizációval és az indoktrinációval szemben;
- nagyobb hangsúlyt kell helyezni a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok oktatására, biztosítva az oktatási rendszer alkalmasságát sajátos igényeik kielégítésére;
- elő kell mozdítani a kultúrák közötti párbeszédet a tanulás valamennyi formája révén, az egyéb releváns szakpolitikákkal és szereplőkkel együttműködve.

Az ajánlás emellett folytatja az európai terrortámadások nyomán elfogadott, *az erőszakos szélsőségesességhez vezető radikalizálódás megelőzésének támogatásáról*⁴ szóló bizottsági közleményben meghatározott munkát. A közlemény felhívta a figyelmet arra, hogy az oktatás fontos szerepet tölt be a radikalizálódás veszélyének kitett fiatalok azonosításában és védelmében, valamint a kiváltó okok kezelésében.

Ezenkívül a 2017. március 25-i [Római Nyilatkozat](#)⁵ megerősíti, hogy olyan Uniót kell létrehozni, ahol „a fiatalok a lehető legjobb oktatásban és képzésben részesülnek és a kontinensen bárhol tanulhatnak és vállalhatnak munkát”, és amely egy „kulturális örökségünket megőrző és a kultúrák sokféleségét előmozdító Unió.”

Az [Európa jövőjéről szóló fehér könyvben](#)⁶ a Bizottság kiemeli, hogy az értékek milyen jelentős szerepet játszanak egy olyan közös történelem létrehozásában, amelyben „(n)em hagyhatjuk, hogy a korábbi nemzedékek által hozott áldozatok a feledés homályába merüljenek. Az emberi méltóságot, a szabadságot és a demokráciát kemény munkával kellett kivívniunk, és sosem mondhatunk le róluk. Még ha a békéhez való ragaszkodás ma már nem is minden európai számára jelenti ugyanazt, mint szülei vagy nagyszülei számára, továbbra is ezek az alapvető értékek jelentik társadalmunk összetartó erejét.” Ezt a véleményt tovább erősíti az a gondolat, hogy a hetven éve tartó béke is közös értékeinket és a kölcsönös megértést igazolja.

A Bizottság [a globalizáció előnyünkre fordításáról szóló vitaanyagban](#)⁷ is emlékeztet arra, hogy „(a) magas színvonalú oktatáshoz és képzéshez való egyenlő hozzáférés biztosítása hathatós eszköze a társadalmi javak újraelosztásának. Ennek kiindulópontja a magas színvonalú alapfokú oktatás, valamint a képzésekhez és a készségfejlesztés lehetőségeihez való hozzáférés biztosítása valamennyi korosztály számára.”

Az európai oktatási és kulturális menetrend kidolgozásáról 2017 novemberében Göteborgban folytatott vezetői megbeszélés előtt a Bizottság a megbeszéléshez [Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén](#)⁸ címen közleményt adott ki. A dokumentum

⁴ A Bizottság közleménye az erőszakos szélsőségesességhez vezető radikalizálódás megelőzésének támogatásáról COM(2016) 379 final.

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration#>

⁶ Fehér könyv Európa jövőjéről – A 27 tagú EU útja 2025-ig: gondolatok és forgatókönyvek (COM 2017(2025) final)

⁷ Vitaanyag a globalizáció előnyünkre fordításáról, 2017. május 10. – https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_en.

⁸ A Bizottság közleménye – Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén; COM(2017) 673 final.

kiemeli, hogy „az oktatás és a kultúra lehetőségeinek maradéktalan kiaknázása tehát a tagállamok közös érdeke, hiszen ezek a lehetőségek a munkahelyteremtés, a társadalmi méltányosság és az aktív polgári szerepvállalás mozgatórugói, és egyúttal a maga sokféleségében megmutakozó európai identitás megtapasztalásának eszközei.”

- **Összhang a szakpolitikai területen már meglévő rendelkezésekkel**

A fenti kezdeményezéseken kívül a Tanácsnak és a Bizottságnak az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról szóló, 2015. évi közös jelentése (Oktatás és képzés 2020)⁹ szerint „(a)z oktatás és a képzés fontos szerepet játszik abban, hogy meg tudjuk őrizni közös emberi és polgári értékeinket és tovább tudjuk őket adni a jövő nemzedékeinek; nagy jelentőséggel bír a gondolatszabadság és a véleménynyilvánítás szabadsága, a társadalmi befogadás és a mások iránti tisztelet előmozdításában, a diszkrimináció minden formájának megelőzésében és az ezek elleni küzdelemben”, ezenkívül az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritási területeként a „befogadó oktatás, egyenlőség, méltányosság, megkülönböztetésmentesség és a polgári kompetenciák” javítását javasolta.

A Bizottság számos konkrét intézkedést és lépést végrehajtott, többek között a következőket: a polgári szerepvállalás és a közös értékek előmozdításával foglalkozó Oktatás és képzés 2020 munkacsoport létrehozása; egy „példaképek” kezdeményezés szervezése olyan emberek részvételével, akik a társadalmi befogadás előmozdításával, valamint a kirekesztés és a radikalizálódás megelőzésével kapcsolatos tevékenységekben vesznek részt; eszköztár létrehozása a marginalizálódás veszélyének kitett fiatalokkal foglalkozó ifjúsági munkások és ifjúsági szervezetek számára; a sporttevékenységeken keresztül elősegített társadalmi befogadásért járó európai díj létrehozása; valamint az Erasmus+ program révén évi több mint 400 millió EUR támogatás elérhetővé tétele olyan innovatív szakpolitikai koncepciók és helyi szintű gyakorlatok kidolgozására irányuló, határokon átnyúló partnerségek számára, amelyek elsődleges célja a társadalmi befogadás, a közös értékek és a kultúrák közötti megértés előmozdítása.

Ezenkívül a Befektetés az európai ifjúságba elnevezésű csomagban¹⁰ a Bizottság meghatározta a magas színvonalú, inkluzív és jövőbe tekintő oktatásra vonatkozó stratégiáját, a konkrét kezdeményezésekkel egyetemben. A Bizottság ebben a tekintetben az inkluzív oktatásra és a közös értékek előmozdítására vonatkozó intézkedéseket javasolt, ideértve a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődését, az európai iskolai eszköztár továbbfejlesztését, valamint az Erasmus+ program és a Horizont 2020 által elérhetővé tett támogatások igénybe vételét a bevált gyakorlatok inkluzív tanulás terén történő terjesztése érdekében.

Ehhez az ajánláshoz kapcsolódnak még a következő kezdeményezések is:

- a Bizottság ajánlása – [Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való](#)¹¹ kitörés (2013), amely hangsúlyozta, hogy már koragyermekkorban magas színvonalú nevelést és gondozást kell biztosítani,

⁹ A Tanács és a Bizottság közös jelentése az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és képzés 2020) – Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai (HL C 417., 2015.12.15.)

¹⁰ A Bizottság közleménye – Az oktatás javítása és korszerűsítése COM(2016) 941; A Bizottság közleménye – Az iskolák és az oktatás minőségének fejlesztése a fiatalok életkezdési esélyeinek javítása érdekében COM(2017) 248; A Bizottság közleménye a megújított felsőoktatási programról COM(2017) 247

¹¹ a Bizottság 2013. február 20-i ajánlása – Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés; 2013/112/EU

továbbá javítani kell az oktatási rendszerek esélyegyenlőségre gyakorolt hatását.

- a 2015–2018 közötti időszakra szóló kulturális munkatervre vonatkozó 2014-es tanácsi következtetések, amelyek kiemelten kezelik a kultúrának a társadalmi befogadáshoz való hozzájárulásával kapcsolatos uniós kultúrpolitikai együttműködést, és amelyek az európai kulturális menetrendben megfogalmazott, kulturális sokféleséggel és interkulturális párbeszéddel kapcsolatos kötelezettségvállalásokra építenek.
- A médiaműveltségnek és a kritikus gondolkodásnak az oktatás és képzés segítségével történő fejlesztéséről szóló, 2016. évi tanácsi következtetések, amelyekben a tagállamok megállapodtak abban, hogy a médiaműveltség, a kritikus gondolkodás és a digitális kompetenciák a demokratikus életben való részvételnek és a foglalkoztathatóság javításának feltételét jelentik, ezért ezeket életkortól függetlenül el kell sajátítaniuk a tanulóknak;
- az ifjúsági munkának a fiatalok fejlesztése támogatásában betöltött szerepéről szóló, 2017. évi tanácsi következtetések, amelyekben a tagállamok megállapodtak abban, hogy megerősítik az együttműködést, a társaktól való tanulást és az ismeretcsere-t a fiatalok életkészségeinek előmozdítása és fejlesztése tekintetében;
- az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák 2018-ban megújított referenciakerete¹², amely az állampolgári kompetenciákat úgy határozza meg, mint az egyén képességét arra, hogy felelős emberként cselekedjen és teljes mértékben részt vegyen a polgári és társadalmi életben, amelynek alapját a társadalmi, gazdasági és politikai koncepciók és struktúrák, valamint a globális fejlemények és a fenntarthatóság megértése képezi. A kulcskompetenciák e felülvizsgált referenciakerete kiemelt figyelmet szentel az állampolgári kompetenciának, és ezáltal kihangsúlyozza a polgári szerepvállalás, a demokratikus értékek és az emberi jogok napjaink egyre szorosabban összekapcsolt globális társadalmában betöltött szerepét. A referenciakeret elismeri annak fontosságát, hogy az egyének képessé váljanak arra, hogy felelős, aktív polgárként cselekedjenek, akik hozzá tudnak járulni a társadalmak békés, toleráns, befogadó és biztonságos működéséhez. Ebben a tekintetben a médiaműveltséget és az interkulturális készségeket tovább kell erősíteni;
- a kulturális örökség 2018-as európai éve, amelynek célja az emberek érdeklődésének felkeltése közös történelmünk és értékeink iránt, valamint Európa gazdag és sokszínű kulturális örökségének felfedezésére való ösztönzésük;
- a Bizottság 2016. évi, a harmadik országbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó cselekvési terve¹³, amely kiemeli, hogy az integráció lényegi szerepet tölt be az európai társadalmak jövőbeli jóléte, virágzása és kohéziója tekintetében, és minden tagállam közös érdeke;

¹² [HIVATKOZÁS HOZZÁADÁSA A REFERENCIAKERET ELFOGADÁSA UTÁN]

¹³ A Bizottság közleménye: A harmadik országbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó cselekvési terv; COM(2016) 377 final.

- [a migráns gyermekek védelméről szóló, 2017. április 12-i bizottsági közleményre](#) építő 2017. évi tanácsi következtetések, amelyek kiemelik a formális, inkluzív oktatáshoz – többek között a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz – való egyenlő esélyű, korai hozzáférés jelentőségét;
- a [romaintegrációs folyamat felgyorsításáról szóló, 2016. évi tanácsi következtetések](#), amelyek felszólítják a tagállamokat a magas színvonalú, inkluzív többségi oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférésre irányuló erőfeszítések fokozására;
- a [mindenkire kiterjedő magas színvonalú oktatás megvalósítását célzó inkluzív diverzitásról szóló, 2017-es tanácsi következtetések](#), amelyekben a tagállamok megegyeztek a demokratikus és inkluzív iskolai kultúra előmozdítását célzó intézkedések életbe léptetéséről, a társadalmi kirekesztés korai felismerésére és megelőzésére irányuló intézkedések kidolgozásáról, valamint az oktatás és – a kultúrához, ifjúságpolitikához, sporthoz, foglalkoztatáshoz, jóléthez, biztonsághoz és a társadalmi befogadást elősegítő egyéb csatornákhöz hasonló – más vonatkozó területek közötti szorosabb együttműködés ösztönzéséről;
- az [Európai Szolidaritási Testület](#), amely arra kínálja lehetőségeket a fiatalok számára, hogy saját országukban vagy külföldön a közösség érdekeit szolgáló önkéntes vagy szakmai projekt munkájában vegyenek részt. E program keretében a fiatalok egy befogadóbb társadalom létrehozásáért dolgoznak együtt, amelynek során kiszolgáltatott helyzetű embereknek nyújtanak támogatást, továbbá társadalmi kihívásokra válaszolnak;
- az Európa Tanácsnak [a demokratikus kultúra építéséhez szükséges 2016-os kompetenciakerete](#).

Összhang az Unió egyéb szakpolitikáival

Jelen ajánlás fő célja a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdítása. Kiegészíti a Bizottságnak a [szociális jogok európai pillérének](#)¹⁴ végrehajtásával kapcsolatban végzett folyamatos munkáját abban a tekintetben, hogy az ajánlás tovább támogatja azt az elvet, amely szerint *„mindenkinek joga van a minőségi és befogadó oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzen meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalomban és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.”*

Jelen ajánlás összhangban áll [az uniós polgárságról szóló, 2017. évi jelentésben](#)¹⁵ megfogalmazott célokkal is, amely jelentésben a Bizottság elismeri, hogy folyamatosan törekedni kell annak biztosítására, hogy az uniós polgárok tisztában legyenek jogaikkal és teljes mértékben részt vegyenek az európai demokratikus folyamatban. A jelentés kiemelte, hogy az uniós polgárságra és az ahhoz kapcsolódó értékekre vonatkozó ismeretek bővítése a választójogi korhatárt elérő fiatalok és valamely tagállam állampolgárságát megszerző európaiak körében, valamint a társadalom egészében az egyes szinteken érintett valamennyi gazdasági szereplő – a tagállamok, ideértve azok helyi és regionális hatóságait, az uniós intézmények és a civil társadalom – közös erőfeszítését igénylik.

¹⁴ A szociális jogok európai pillérének szóló bizottsági közlemény; COM/2017/0250 final

¹⁵ A Bizottság jelentése – A polgárok jogainak megerősítése a demokratikus átalakulás uniójában – Az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentés; COM/2017/030 final

2. JOGALAP, SZUBSZIDIARITÁS ÉS ARÁNYOSSÁG

• Jogalap

A kezdeményezés összhangban áll az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 165. és 166. cikkével. A 165. cikk kimondja, hogy az Unió a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésével és szükség esetén tevékenységük támogatásával és kiegészítésével hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak az oktatás tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét. A 166. cikk szerint az Unió olyan szakképzési politikát folytat, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok ez irányú tevékenységét, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a szakképzés tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét.

A kezdeményezés nem javasolja az Unió szabályozási jogkörének kibővítését és nem javasol a tagállamokra kötelező érvényű kötelezettségvállalásokat. A tagállamok nemzeti körülményeiknek megfelelően eldönthetik, hogy hogyan valósítják meg a tanácsi ajánlást.

• Szubszidiaritás (nem kizárólagos hatáskör esetén)

Míg nemzeti szinten számos tagállam léptetett életbe különböző intézkedéseket az inkluzív oktatás támogatása és a közös értékek előmozdítása érdekében, európai szinten több együttműködésre van szükség.

Az uniós szintű intézkedés hozzáadott értéke abban rejlik, hogy az EU képes-e:

- a közös értékek jelentőségével kapcsolatban a kölcsönös megértést előmozdítani;
- támogatni a tagállamok közös értékek előmozdítását célzó nemzeti és regionális szintű intézkedéseinek végrehajtása tekintetében végzett munkáját;
- finanszírozást nyújtani a mobilitásra és a testvérkapcsolatok kialakítására vonatkozó kezdeményezésekhez, valamint egyéb határokon átvelő projektekhez;
- előmozdítani a tudás, a szakértelem és a bevált gyakorlatok megosztását.

• Arányosság

A javaslat bemutatja, hogyan mozdíthatja elő az oktatás az értékeket, az inkluzív oktatást és az oktatás európai dimenzióját, megerősítve ezáltal kölcsönös megértésüket. Lehetővé teszi a tagállamok és a Bizottság számára a bevált gyakorlatok és az információk megosztását, valamint nemzeti és uniós szintű szakpolitikák kidolgozását. Mivel a tagállamok önkéntes alapon vállalnak kötelezettségeket, és mivel mindegyik tagállam maga dönti el, hogy milyen megközelítést használ a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdítására irányuló intézkedések végrehajtásához, az intézkedés arányosnak minősül.

• A jogi aktus típusának megválasztása

A tanácsi ajánlás megfelelő eszköz az oktatás és képzés területén, ahol az EU támogató hatáskörrel rendelkezik, és olyan eszköz, amelyet gyakran alkalmaznak az oktatás és képzés terén megvalósuló európai fellépések során. Jogi eszközként a szövegen belül jelzi a tagállamok intézkedések iránti elkötelezettségét, és szilárdabb politikai alapot nyújt az ezen a területen történő együttműködéshez, miközben teljes mértékben tiszteletben tartja az oktatás és képzés területén a tagállami hatáskört.

3. AZ UTÓLAGOS ÉRTÉKELÉSEK, AZ ÉRDEKELT FELEKKEL FOLYTATOTT KONZULTÁCIÓK ÉS A HATÁSVIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

- **A jelenleg hatályban lévő jogszabályok utólagos értékelése / célravezetőségi vizsgálata**

Tárgytalan.

- **Az érdekelt felekkel folytatott konzultációk**

2017. május 19-én nyilvános online konzultációt indítottak, amely 2017. augusztus 11-én zárult le. Összesen **1124 válasz** érkezett, köztük több mint 200 állásfoglalás, ami tanúskodik a kezdeményezést övező nagy érdeklődésről. A válaszok lényegében egyhangú egyetértést (95 %) mutattak az oktatás azon szerepét illetően, hogy az segít a fiataloknak „a közös értékek jelentőségének megértésében és azok elfogadásában”, ahogy azzal kapcsolatban is, hogy az EU-nak ebben a feladatban segítenie kell a tagállamokat (98 %). A konzultáció eredménye hozzáférhető [interneten](#).

A konzultáció fő megállapításai közé tartoznak a következők:

- **A válaszadók többsége (62,6 %) úgy véli, hogy az oktatás már most is jelentős szerepet tölt be** azzal, hogy segíti a fiatalokat a közös értékek jelentőségének megértésében és azok elfogadásában, azonban jelentős hányaduk – azaz **a válaszadók közel 40 %-a – gondolja úgy, hogy az oktatás többet is tudna e téren tenni;**
- Csaknem minden válaszadó (98 %) egyetértett abban, hogy a valamennyi tanuló igényeit szem előtt tartó **inkluzív oktatást elő kell mozdítani**, és mindössze 16 %-uk érezte úgy, hogy az oktatás ennek már most is eleget tesz. Az uniós eszközökről a legtöbben támogatólag nyilatkoztak. A válaszadók a leghathatósabb eszköznek az uniós finanszírozást (93,3 %), az innováció és a modernizáció előmozdítását célzó, iskolák és egyetemek közötti együttműködéshez nyújtott támogatást (91,6 %), a tanulási célú hallgatói mobilitást (91,5 %), valamint a rövid időtartamú iskolai csereprogramokat (88,2 %) tartották;
- Majdnem az összes válaszadó (93,2 %) fontosnak vagy nagyon fontosnak tartotta azt, hogy az emberek **jobban megértsék az EU** és más tagállamok történelmét, kultúráját és értékeit annak érdekében, hogy teljes mértékben tisztában legyenek az európai társadalmak felelős és aktív tagjaként betöltött szerepükkel.

Ezenkívül sor került számos konzultációs célú találkozóra és eseményre is:

A tagállamok véleményének összegyűjtését célzó találkozók közé tartozik a magas szintű munkacsoport (oktatási minisztériumokban dolgozó vezető tisztviselők) 2017. június 15–16-án megrendezett találkozója (Észtország); valamint három főigazgatói találkozó: a 2016 március 13–14-én zajlott felsőoktatásról szóló találkozó; és két iskolákkal kapcsolatos találkozó: 2016. április 10–11. (Málta) és 2017. szeptember 18–19. (Észtország).

Az érdekelt felek véleményét összegyűjtő eseményekhez sorolandó a 2015. november 15-én megrendezett Jean Monnet-konferencia¹⁶; a Timmermans első alelnök által Jourová és Oettinger biztosokkal közösen rendezett kollokvium, amely a média és a demokrácia témáját járta körül, ideértve az etikus újságírás és a médiaműveltség hozzájárulását a demokráciához és a társadalmi pluralitáshoz¹⁷; a vallási és felekezeten kívüli szervezetekkel 2016-ban zajló magas szintű bizottsági párbeszéd az integráció és az európai értékek témájában; a Navracsics biztos által 2016. május 26-án az integráció és az alapvető értékek oktatáson keresztül történő előmozdításáról tartott kollokvium¹⁸; és a 2016. október 19–21-én megrendezett európai oktatási, képzési és ifjúsági fórum¹⁹, valamint a civil társadalom tagjainak bevonásával a témáról tartott találkozó²⁰. Emellett kikérték a civil társadalmi szervezetek véleményét egy, a témával kapcsolatos, részvételt biztosító szemináriumon 2015 decemberében, valamint 2016 januárjában konzultációt folytattak a szociális partnerekkel és az ifjúsági szervezetekkel is. Végül pedig az ajánlás teljesíti az alapvető jogokról szóló, 2015. évi bizottsági kollokvium következtetéseit, amelyek célja az antiszemita és muszlimellenes gyűlölet megelőzése és az azzal szembeni küzdelem, többek között az oktatás révén²¹.

A fenti találkozók résztvevői határozott támogatást és érdeklődést tanúsítottak annak feltérképezése iránt, hogy az inkluzív oktatás hogyan tud hozzájárulni a közös értékek előmozdításához, és az Európai Unió milyen szerepet tölthet be ebben a tekintetben.

Az Oktatás és képzés 2020 program polgári szerepvállalásnak és a szabadság, tolerancia és megkülönböztetésmentesség közös értékeinek oktatáson keresztül történő előmozdításával foglalkozó munkacsoportja számos, a társaktól való tanulással kapcsolatos tevékenységet szervezett ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban. E társaktól való tanulással kapcsolatos tevékenységek fő tanulságai többek között a következők voltak²²:

- az oktatásnak túl kell mutatnia az esélyegyenlőség kérdésén annak érdekében, hogy a sokféle tanuló integrálása, valamint a valóban méltányos oktatás irányába történő elmozdulás biztosítható legyen;
- a diákoknak és a pedagógusoknak meg kell tapasztalniuk az értékeket. Az értékeket megélni kell, nem megtanítani; a demokratikus értékeknek meg kell valósulniuk az osztályteremben, például projektalapú tanulás révén, és az iskoláknak az úgynevezett teljes iskola megközelítés alkalmazásával el kell érniük a diákok, a szülők, a tanárok és a tágabb közösség aktív részvételét;

¹⁶ A részleteket lásd a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/education/events/20151109-jean-monnet-conference_en

¹⁷ A következtetéseket lásd a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf

¹⁸ A jelentést lásd a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf

¹⁹ A jelentést lásd a következő weboldalon: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-ety-forum-2016_en.pdf

²⁰ A jelentést lásd a következő weboldalon: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-cso-day-2016_en.pdf

²¹ A következtetéseket lásd a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/justice/events/colloquium-fundamental-rights-2015/files/fundamental_rights_colloquium_conclusions_hu.pdf

²² A társaktól való tanulással kapcsolatos tevékenységekből származó, a kritikus gondolkodásra és médiaműveltségre, a szociális és állampolgári kompetenciákra, az inkluzív oktatásra és tanárképzésre vonatkozó fő tanulságokat lásd a következő weboldalon: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups/citizenship-common-values_en

- nagyobb hangsúlyt kell fektetni a közösségekben a kirekesztés kockázatának kitett gyermekek érdekében hozott értékalapú intézkedésekre; amelyeknek a korai iskolaelhagyók mellett ki kell terjedniük az egy vagy több iskolából felfüggesztett vagy eltanácsolt, és a társadalom peremére szorult gyermekekre is. Ezenkívül felmerült az igény arra, hogy nagyobb mértékben támogassák – többek között pénzügyileg – a második/harmadik esély kezdeményezéseket, a személyes igényekhez igazított egyéni tanulást, valamint a marginalizálódott és kirekesztett gyermekek számára nyújtott mentorálást.
- **Szakértői vélemények összegyűjtése és felhasználása**

Ez a javaslat jelentések, tanulmányok széles körén, illetve olyan szakértői álláspontokon alapul, amelyeket a társaktól való tanulással kapcsolatos tevékenységek révén, valamint az Oktatás és képzés 2020 program polgári szerepvállalásnak és a szabadság, tolerancia és megkülönböztetésmentesség közös értékeinek oktatáson keresztül történő előmozdításával foglalkozó munkacsoportjának találkozóin gyűjtöttek össze.

[A sajátos nevelési igényű tanulókért és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség](#)²³ munkájának célja a méltányosság, valamint az egyenlő esélyek és jogok biztosítása minden tanuló, különösen a marginalizálódás vagy kirekesztés kockázatának kitett, például fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók számára. Az ügynökség hozzájárul az uniós döntéshozatalhoz többek között a koragyermekkori neveléssel, a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai lemorzsolódásával, valamint a pedagógusoknak az inkluzív oktatás előmozdítására való felkészítésével kapcsolatos különböző jelentéseinek és publikációin keresztül.

Az [Európai Unió Alapjogi Ügynöksége](#) munkája, amelynek konkrét feladata, hogy független, bizonyítékokon alapuló tanácsokat adjon az alapvető jogokkal kapcsolatban, valamint hogy kommunikálja és terjessze az alapvető jogokra vonatkozó ismereteket abból a célból, hogy biztosítsa az EU területén élő emberek jogainak védelmét.

A NESET II tudományos hálózat (az oktatás és képzés szociális aspektusaival foglalkozó szakértők hálózata)²⁴ által kiadott elemző jelentésekből gyűjtött bizonyítékok szerint azon oktatási és képzési rendszerek, amelyek – különösen az iskolarendszerű oktatásban – mindenki számára magas minőségi színvonalat biztosítanak, a szülőket is bevonó, személyre szabott, inkluzív megközelítéseket alkalmaznak, támogatják a korai beavatkozást és felvállalják a hátrányos helyzetű tanulókat, a társadalmi befogadás erőteljes hajtóerői lehetnek. Hasonlóképpen a NESET II hálózat kiemelte, hogy a zaklatás sérti a szabadság, a

²³ Az ügynökség egy független szervezet, amely az uniós tagállamok oktatási minisztériumai közötti együttműködéshez kínál platformot. Fő célja, hogy bizonyítékokon alapuló információszolgáltatás és befogadó oktatáspolitikák alkalmazásának szorgalmazása révén támogatást nyújtson az oktatási minisztériumoknak oktatáspolitikájuk és oktatási gyakorlatuk javításához. Az ügynökség az Erasmus+ támogatásaiból és a nemzeti minisztériumok hozzájárulásaiból részesül finanszírozásban. Tagjai között tudhatja a huszonhét tagállamot, valamint Izlandot, Norvégiát és Svájcot.

²⁴ [Az oktatásban és azon keresztül megvalósuló esélyegyenlőséget és integrációt elősegítő szabályozás és gyakorlat: A 6. és 7. keretprogram által finanszírozott európai kutatási projekteken alapuló bizonyíték és szakpolitikai útmutatás](#) (2015) http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf; [A toleranciának, a sokféleség tiszteletben tartásának és az állampolgári felelősségnek az EU területén élő gyermekek és fiatalok körében való megerősítését célzó oktatáspolitikák és gyakorlatok](#) (2016) <http://nesetweb.eu/en/library/education-policies-and-practices-to-foster-tolerance-respect-for-diversity-and-civic-responsibility-in-children-and-young-people-in-the-eu/>

tolerancia és a megkülönböztetésmentesség közös értékeit, és áttekintést készített az uniós iskoláknak a zaklatás és az erőszak megelőzésével kapcsolatos leghatékonyabb stratégiáról és gyakorlatairól²⁵.

[Az európai iskolákban folyó állampolgársággal kapcsolatos oktatásról](#) szóló, a Bizottság nevében készített Eurydice-jelentés (2017) azt vizsgálta, hogy az állampolgársággal kapcsolatos oktatás hogyan használható fel résztvevő és interaktív tanulási környezetek létrehozására innovatív pedagógia módszerek alkalmazásán keresztül, az aktív polgári szerepvállaláshoz szükséges tudásnak, készségeknek és attitűdöknek a fiatalokban történő kifejlesztése érdekében.

Az [Oktatási és Képzési Figyelő](#) (2017) szintén kiemelte, hogy az oktatási rendszereket befogadóbbá kell tenni, mivel a diákok iskolázottsága jelentős mértékben függ társadalmi-gazdasági háttérüktől.

Az oktatás és képzés 2020 munkacsoportja és a munkacsoport társaktól való tanulással kapcsolatos célzott tevékenységei tekintetében a jelen ajánlás keretében a következő fő üzeneteket érdemes megemlíteni:

- a fiatalok oktatásának támogatása érdekében az oktatási intézményeknek a helyi közösség szerves részévé kell válniuk, és elő kell segíteniük a civil társadalommal, az ifjúsági szervezetekkel, a helyi önkormányzatokkal és az üzleti ágazattal való szorosabb együttműködést;
- a sokféleséget értékelő és a vitát kiváltó kérdésekkel kapcsolatban párbeszédet és megbeszélést lehetővé tevő demokratikus és befogadó tanulási kultúra elengedhetetlen a szocioemocionális tanuláshoz, valamint a szociális és állampolgári kompetenciák elsajátításához;
- az alapszintű pedagógusképzésen, a folyamatos szakmai fejlődésen, gyakorlati eszközökön, valamint folyamatos támogatás és útmutatás biztosításán keresztül támogatni kell a pedagógusokat abban, illetve képessé kell tenni őket arra, hogy a sokféleséget kezelni tudják, és ki tudják fejleszteni a tanulóknak a szociális és állampolgári kompetenciákat.

• **Hatásvizsgálat**

Tekintve a javasolt tevékenységek tagállami kezdeményezésekkel szembeni kiegészítő megközelítését és önkéntes jellegét, valamint a várt hatások körét, nem volt szükség, így nem is került sor hatásvizsgálat elvégzésére. Ehelyett a javaslat kidolgozásához korábbi tanulmányok, a tagállamokkal folytatott konzultációk, valamint a nyilvános konzultáció szolgáltatott információkat.

• **Célravezető szabályozás és egyszerűsítés**

Tárgyaltalan.

²⁵

[A zaklatás és az iskolai erőszak megelőzésének és kezelésének módszerei: a befogadó és biztonságos iskolákra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos bizonyítékok és gyakorlatok](http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf) (2015), http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf

- **Alapjogok**

Jelen ajánlás célja a tagállamok támogatása az alapvető jogok előmozdításával kapcsolatos erőfeszítéseikben.

4. KÖLTSÉGVETÉSI VONZATOK

Ez a kezdeményezés nem teszi szükségessé további uniós költségvetési erőforrások igénybe vételét.

Adott esetben ösztönözni fogjuk, hogy az Erasmus+, a Kreatív Európa és az Európa a polgárokért programokhoz hasonló uniós finanszírozási programok támogassák a közös értékek, a befogadás és Európa megismerésének előmozdítását szolgáló egyéni tanulási mobilitást, virtuális csereprogramokat, együttműködési projekteket és önkéntes tevékenységeket. Erre jogalapjukkal összhangban és pénzügyi kapacitásuk figyelembevételével kerül majd sor.

5. EGYÉB ELEMEEK

- **Végrehajtási tervek, valamint a nyomon követés, az értékelés és a jelentéstétel szabályai**

Az ajánlás végrehajtása az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerén (Oktatás és képzés 2020) és bármely ezt követő keretrendszeren belüli folyamatos együttműködésen keresztül történik. Az ajánlás alapján tett intézkedések rendszeres felülvizsgálatra kerülnek e keretrendszereken belül, ideértve az Oktatási és Képzési Figyelőt is.

- **Magyarozó dokumentumok (irányelvek esetében)**

Tárgyaltan.

- **A javaslat egyes rendelkezéseinek részletes magyarázata**

Figyelembe véve az oktatási rendszerek sokféleségét, valamint tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét, a javaslat számos ajánlást fogalmaz meg iránymutatásként a tagállamok számára annak érdekében, hogy azok a sajátosságaiknak megfelelő lehető leghatékonyabb intézkedéseket tudják kidolgozni a közös értékek előmozdítása, az inkluzív oktatás biztosítása, valamint az európai dimenzióknak az oktatásba való beépítése érdekében.

A **közös értékek előmozdítása** tekintetében a javaslat azt ajánlja, hogy a tagállamok:

- támogassák az állampolgársági és etikai oktatás biztosítását;
- erősítsék a kritikus gondolkodást és a médiaműveltséget;
- ösztönözzék a diákok, szülők és pedagógusok aktív részvételét az iskola irányításában, és a fiatalok aktív részvételét a helyi közösség életében;
- terjesszék a bevált gyakorlatokat, például az Európa Tanács demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciakeretében meghatározott gyakorlatokat.

A valamennyi tanuló számára biztosítandó **inkluzív oktatás** tekintetében a javaslat ajánlása szerint

- minden gyermek részesüljön oktatásban már kisgyermekkortól kezdve, a sajátos nevelési igényű diákok pedig kapjanak támogatást; biztosítsák a különböző oktatási szintek közötti átmenet rugalmasságát; továbbá biztosítsanak megfelelő oktatási és pályaválasztási tanácsadást;

- támaszkodjanak a sajátos nevelési igényű tanulókért és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség szakértői véleményeire és támogatására.

Az **oktatás európai dimenziója** tekintetében a javaslat ajánlása szerint

- segítsék elő az Unióval és tagállamaival kapcsolatos ismeretek elsajátítását, valamint a mobilitási és eTwinning kezdeményezésekben és a helyi projektekből való részvételt.

Mindezek elérése érdekében a javaslat azt ajánlja, hogy a pedagógusok részesüljenek megfelelő alapképzésben és folyamatos továbbképzésben az állampolgári oktatás és az inkluzív pedagógiai módszerek terén, továbbá tegyék lehetővé számukra a csereprogramokban és a tanulási programokban való részvételt.

A dokumentum olyan konkrét végrehajtási intézkedésekre tesz javaslatot, amelyek segíthetnek a tagállami hatóságoknak elérni e célokat.

A javaslat egyben üdvözli a Bizottságnak azt a szándékát, hogy támogassa a tagállamokat a fenti ajánlások megvalósítása tekintetében, például a következők révén: a tanulási célú mobilitás, a kölcsönös csereprogramok, az együttműködési projektek, az önkéntes és ifjúsági munka finanszírozása; a társaktól való tanulás és a bevált gyakorlatok megosztása az Oktatás és képzés 2020 program keretén belül; valamint a szakpolitikai reformokhoz szükséges adatbázis kialakítása.

Javaslat

A TANÁCS AJÁNLÁSA

a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 165. és 166. cikkére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

mivel:

- (1) Ahogy az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke meghatározza, „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”
- (2) Ezen értékekre alapozva az Unió országokat, közösségeket és embereket kötött össze egy egyedülálló politikai projektben, az eddigi leghosszabb ideig biztosítva a békét Európában, ami társadalmi stabilitást és gazdasági jólétet teremtett. Az, hogy a tagállamok elfogadták a Szerződésben lefektetett értékeket, olyan közös alapot teremt, amely az európai élet és identitás sajátos jellegét alkotja, és meghatározza az Unió helyét a globális szinten.
- (3) Az Unió és tagállamai számos kihívással szembesülnek, egyebek mellett a populizmussal, az idegengyűlölettel, a megosztó nacionalizmussal, a megkülönböztetéssel, az álhírek és valótlan információk terjesztésével, valamint a radikalizálódás jelenségével. Ezek a jelenségek komoly fenyegetést jelenthetnek demokráciánk alapjaira nézve, alááshatják a jogállamiságba és a demokratikus intézményekbe vetett bizalmat, és gátat szabhatnak annak, hogy az európai társadalmakban és azok között kialakuljon az összetartozás érzése.
- (4) Az EU történetével, létrejöttének okaival és alapvető működésével kapcsolatos ismeretek hiánya kedvező táptalaja a félretájékoztatásnak, és megakadályozza, hogy az emberek megalapozott véleményt formálhassanak intézkedéseiről. Az Uniót és tagállamait jellemző sokféleség ismerete elősegíti a kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést a tagállamokon belül és azok között.
- (5) Az oktatás valamennyi szinten és már kisgyermekkorától létfontosságú szerepet tölt be a közös értékek előmozdítása és tanítása terén. Hozzájárul a társadalmi befogadás biztosításához, mégpedig oly módon, hogy minden gyermek számára egyenlő esélyt nyújt az életben való boldoguláshoz. Lehetőségeket kínál arra, hogy az emberek aktív és kritikusan gondolkodó polgárrá váljanak, továbbá hozzájárul az európai identitás alacsonyabb megértéséhez is.

- (6) A 2017 novemberében Göteborgban folytatott vezetői megbeszélésen Európa vezetői az oktatásnak és a kultúrának Európa jövője szempontjából betöltött fontos szerepéről tárgyaltak. Ehhez a vitához hozzájárulva a Bizottság felvázolta az európai oktatási térséggel kapcsolatos jövőképét, és számos kezdeményezésre tett javaslatot „Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén” című közleményében²⁶, amelyben leszögezi, hogy „továbbra is létfontosságú az európai identitás megerősítése, és ennek legjobb eszköze az oktatás és a kultúra”.
- (7) Az oktatás és képzés területén folytatott európai együttműködésről szóló Oktatás és képzés 2020 keret²⁷ egyik célkitűzését, nevezetesen a méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítását arra alapozva fogalmazták meg, hogy az oktatásnak elő kell mozdítania az interkulturális kompetenciákat, a demokratikus értékeket és az alapvető jogok tiszteletben tartását, küzdenie kell a megkülönböztetés és a rasszizmus valamennyi formája ellen, és a fiatalokat képessé kell tennie arra, hogy pozitív módon működjenek együtt különböző háttérű kortársaikkal.
- (8) Az európai oktatási miniszterek által 2015. március 17-én elfogadott párizsi nyilatkozat²⁸ jelzi a tagállamoknak a közös értékek, a kritikus gondolkodás és a médiaműveltség, valamint az inkluzív oktatás és az interkulturális párbeszéd előmozdítása iránti elkötelezettségét. Az uniós szintű nyilvános konzultációra²⁹ adott válaszokból egyértelműen az derül ki, hogy az inkluzív oktatást elő kell mozdítani. A válaszadóknak mindössze 16 %-a érzi úgy, hogy az oktatás jelenleg megvalósítja ezt a célt; 95 %-uk véli úgy, hogy az oktatásnak segítenie kell a fiataloknak a közös értékek fontosságának megértésében, valamint hogy az Uniónak segítenie kell a tagállamokat e feladat megvalósításában (98 %).
- (9) Egy 2017-ben az Eurydice által az európai iskolákban folyó állampolgársággal kapcsolatos oktatásról készített jelentésből³⁰ az derül ki, hogy napjainkban az állampolgársággal kapcsolatos oktatás sok európai országban kap jelentős figyelmet. Az országoknak közel a fele azonban szakpolitikai szinten nem rendelkezik arról, hogy az állampolgársággal kapcsolatos oktatás részét képezze az alapszintű pedagógusképzésnek. Ennek megfelelően különböző intézkedésekkel támogatni kell a pedagógusokat abban, illetve képessé kell tenni őket arra, hogy nyitott tanulási kultúrát hozzanak létre és kezelni tudják a sokszínű tanulói csoportokat, mert ezáltal tudnak eleget tenni annak, hogy megtanítsák az állampolgári kompetenciákat, átadják Európa közös örökségét, közvetítsék a közös értékeket és példaképek legyenek diákjaik számára.
- (10) Az erőszakos szélsőségekhez vezető radikalizálódás továbbra is akut probléma számos tagállamban. A társadalmi kohézió és integráció mozgatóerejének számító közös értékek – például oktatáspolitikán keresztül – előmozdítása a megoldás szerves része. A tagállamok ez irányú törekvéseinek támogatása érdekében az Európai

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

²⁷ A Tanács és a Bizottság 2015. évi közös jelentése az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és képzés 2020) – Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai (HL C 417., 2015.12.15.)

²⁸ https://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf

²⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/results-citizenship-consultation_en.pdf

³⁰ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/6/68/215_EN_Citizenship_2017_N.pdf

Bizottság 2017 júliusában létrehozott egy radikalizálódással foglalkozó magas szintű munkacsoportot³¹, amelynek feladata a támogató intézkedések feltárása, például az oktatás területén.

- (11) A PISA-felmérés³² és a 2017-es Oktatási és Képzési Figyelő³³ legfrissebb eredményei az oktatás terén fennálló egyenlőtlenségek és a diákok társadalmi-gazdasági háttére közötti összefüggést hangsúlyozzák. A PISA-vizsgálat adataiból az derül ki, hogy a szegényebb háztartásokból érkező diákok esetében háromszor nagyobb az esély a rossz teljesítményre, mint tehetősebb társaiknak, valamint hogy a bevándorló háttérű diákoknál több mint kétszer nagyobb a valószínűsége annak, hogy a többiekénél rosszabb eredményeket érnek el. A fiatalok marginalizálódásának megelőzése érdekében elengedhetetlen, hogy inkluzív és méltányos oktatási rendszereket működtessünk, amelyek elősegítik az összetartó társadalmak kialakulását, lefedtetik az aktív polgári szerepvállalás alapjait és növelik a foglalkoztathatóságot.
- (12) Az Eurobarométer felmérések felhívják a figyelmet az Unióval kapcsolatos ismeretek rendkívül alacsony szintjére. Egy 2014-es közvélemény-kutatás szerint az emberek 44 %-a érzi úgy, hogy csak keveset tud az Unió működéséről³⁴, míg egy 2011-es felmérésből az derült ki, hogy a megkérdezettek viszonylagos többsége úgy érezte, hogy nem rendelkezik elegendő információval az Európai Unióról³⁵. Ugyanez a vizsgálat azt is feltárta, hogy az emberek egyharmada nem tudja, pontosan hány tagállama van az Uniónak³⁶. Végül pedig a legutóbbi Eurobarométer felmérésen³⁷ a válaszadók 35 %-a vélte úgy, hogy Európa jövője szempontjából a hasonló oktatási színvonal jelentené a legnagyobb segítséget.
- (13) Mindezek alapján elengedhetetlen, hogy a tagállamok több erőfeszítést tegyenek a 2015-ös párizsi nyilatkozat célkitűzéseinek további végrehajtása érdekében. Különösen fontos a társadalmi kohézió és integráció mozgatórugójának számító közös értékek további előmozdítása, a részvételt biztosító tanulási környezetek kialakításának előnyben részesítése az oktatás valamennyi szintjén, megfelelőbb képzés biztosítása a pedagógusoknak az állampolgári ismeretekkel és a sokféleséggel kapcsolatban, valamint a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás készségének erősítése minden tanulóban.
- (14) A társadalmi kohézió erősítése érdekében elengedhetetlen a minőségi és inkluzív oktatáshoz való hatékony és egyenlő hozzáférés biztosítása minden tanuló számára, ideértve a bevándorló háttérű, a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező és a sajátos nevelési igényű tanulókat is. Ennek megvalósítása során a tagállamok

³¹ A Bizottság határozata (2017. július 27.) a radikalizálódással foglalkozó magas szintű bizottsági szakértői csoport létrehozásáról. HL C 252/3., 2017.8.3.

³² <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>

³³ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_hu

³⁴ 81. standard Eurobarométer felmérés – 2014. tavasz, 117. o. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf)

³⁵ 75. standard Eurobarométer felmérés – 2011. tavasz, 48. o. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf)

³⁶ 75. standard Eurobarométer felmérés – 2011. tavasz, 50. o. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf)

³⁷ 467. Eurobarométer tematikus felmérés – 2017. ősz, 6. o. „A legtöbben úgy vélik, hogy Európa jövője szempontjából a hasonló életszínvonal jelentené a legnagyobb segítséget (52 %), míg a válaszadók több mint egyharmada említi a hasonló oktatási színvonalat (35 %).”

http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPE_CIAL/surveyKy/2179

élhetnek a meglévő uniós eszközök – nevezetesen az Erasmus+, az európai strukturális és beruházási alapok, a Kreatív Európa, az Európa a polgárokért, a Jogok, egyenlőség és polgárság program, az Európai Szolidaritási Testület, valamint a Horizont 2020 program – által biztosított lehetőségekkel, továbbá támaszkodhatnak a sajátos nevelési igényű tanulókért és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség által nyújtott iránymutatásra és szakértői véleményekre is.

- (15) Az Erasmus+ program arról tanúskodik, hogy az európai identitás megtapasztalásának leghatékonyabb módja a mobilitás és a határokon átvéelő kapcsolatteremtés. Elengedhetetlen, hogy a tanulók minden kategóriája egyenlő mértékben élvezhesse a program által kínált lehetőségek előnyeit, különösen a tagállamok közötti iskolai csereprogramok révén. A leginkább az eTwinning hálózaton keresztül megvalósuló virtuális mobilitás kiváló eszköz arra, hogy a tanulók közvetlen kapcsolatba léphessenek egymással, ezért az elkövetkező években – a fizikai mobilitással ötvözve – nagyobb szerephez jut majd.
- (16) Az európai dimenzió bevezetése az oktatásba azt a célt kell, hogy szolgálja, hogy a tanulók a maga sokféleségében megtapasztalják az európai identitást, valamint hogy erősödjön a helyi, regionális és nemzeti identitást és tradíciókat kiegészítő európai összetartozás érzése. Ezenfelül az európai dimenzió jelentős szerepet kap az Unióval és tagállamaival kapcsolatos ismeretek elmélyítésének elősegítésében.
- (17) Ez az ajánlás teljes mértékben tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét. Az ajánlás tartalma nem sért semmilyen e területeken – különösen a nemzeti állampolgári oktatás területén – meglévő nemzeti kezdeményezést,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

A tagállamok feladatai:

A közös értékek előmozdítása

1. kisgyermekkortól kezdve és az oktatás valamennyi szintjén fokozni az Európai Unió működéséről szóló szerződés 2. cikke szerinti közös értékek megosztását a társadalmi kohézió, valamint a helyi, regionális, nemzeti és uniós szintű összetartozás érzésének megerősítése érdekében;
2. folytatni a párizsi nyilatkozatban foglalt kötelezettségvállalások végrehajtását, különösen a következők révén:
 - a) az állampolgársággal kapcsolatos és etikai oktatás, valamint a nyitott osztálytermi légkör előmozdítása a toleráns és demokratikus attitűdök kialakítása érdekében;
 - b) a kritikus gondolkodás és a médiaműveltség erősítése, különösen az internet és a közösségi média használata tekintetében, az információs források megbízhatóságával kapcsolatos kockázatokra való figyelemfelhívás és a megalapozott véleményformálás elősegítése érdekében;
 - c) olyan struktúrák létrehozása, amelyek előmozdítják a pedagógusok, a szülők, a diákok és a tágabb közösség aktív részvételét az iskola irányításában; valamint
 - d) a fiatalok demokratikus részvételével, továbbá a közösség életében való aktív és felelős szerepvállalásával kapcsolatos lehetőségek támogatása;
3. a rendelkezésre álló eszközök – különösen az Európa Tanács demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciakeretének – hatékony felhasználása az állampolgársággal kapcsolatos oktatás előmozdítása érdekében³⁸.

Inkluzív oktatás biztosítása

4. inkluzív oktatás biztosítása valamennyi tanuló számára, különösen a következők révén:
 - a) valamennyi tanuló minőségi oktatásban való részesítése már kisgyermekkortól kezdve;
 - b) igényeiknek megfelelő támogatás biztosítása a tanulók és a hallgatók számára, ideértve a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező, a bevándorló háttérrel rendelkező, a sajátos nevelési igényű és a legtehetségesebb tanulókat is;
 - c) az oktatás különböző szintjei közötti átmenet megkönnyítése, valamint a megfelelő oktatási és pályaválasztási tanácsadás biztosításának lehetővé tétele.
5. a sajátos nevelési igényű tanulókért és az inkluzív oktatásért felelős európai ügynökség³⁹ hathatós igénybevétele az inkluzív megközelítések oktatási rendszerükben való végrehajtása és a sikeres megközelítések nyomon követése érdekében.

³⁸ A demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciák – Élet egyenlő esélyekkel a kulturálisan sokszínű demokratikus társadalmakban (2016), <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>

³⁹ Ahogy azt az Erasmus+ elnevezésű uniós oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramot létrehozó 1288/2013/EU rendelet 10. cikke meghatározza,

Az oktatás európai dimenziójának előmozdítása;

6. az oktatás európai dimenziójának előmozdítása a következők ösztönzése révén:
 - a) az európai háttér és a közös örökség megértése, valamint az Unió tagállamaira jellemző sokféleség ismerete;
 - b) az Unió eredetének és működésének ismerete;
 - c) a diákok és a pedagógusok részvétele az eTwinning hálózatban és az iskolák számára nyitott, határokon átívelő mobilitási programokban;
 - d) az Európai Unióval kapcsolatos tudatosság növelését célzó, a fiatalok közvetlen bevonásán alapuló és oktatási központokban zajló helyi projektek.

A pedagógusok és az oktatás támogatása

7. lehetővé tenni a tanárok, iskolavezetők és felsőoktatási dolgozók számára a közös értékek előmozdítását és az inkluzív oktatás megvalósítását a következőkön keresztül:
 - a) olyan intézkedések, amelyek segítségével a tanárok, iskolavezetők és felsőoktatási dolgozók közvetíteni tudják a közös értékeket és elő tudják mozdítani az aktív polgári szerepvállalást, miközben átadják a közösséghez tartozás érzését és reagálnak a tanulók eltérő igényeire; valamint
 - b) a csereprogramok és a társaktól való tanulással kapcsolatos programok előmozdítása, valamint iránymutatás és mentorálás biztosítása a tanárok és a felsőoktatási személyzet számára.

Végrehajtási intézkedések

8. ezen ajánlások szem előtt tartásával ellenőrizni és – szükség esetén – módosítani az oktatás, képzés és nem formális tanulás terén meglévő szakpolitikákat és gyakorlatokat;
9. meghatározni a hiányosságokat és növelni a lakossági részvételt, konzultációt és adatgyűjtést az oktatás és képzés szociális és állampolgári dimenzióival kapcsolatos, bizonyítékokon alapuló döntéshozatal javítása érdekében;
10. a közös értékek előmozdítása érdekében folytatni az uniós stratégiai együttműködés keretei között zajló, a társaktól való tanuláson és a bevált gyakorlatok cseréjén alapuló együttműködést az oktatás és képzés, az ifjúságpolitika, valamint a sport és kultúra terén;
11. ezen ajánlások végrehajtásának céljából eredményesen felhasználni az uniós finanszírozási eszközöket, különösen az Erasmus+ programot, az európai strukturális és beruházási alapokat, továbbá a Kreatív Európa, az Európa a polgárokért, a Jogok, egyenlőség és polgárság programot és a Horizont 2020 programot.

ÜDVÖZLI A BIZOTTSÁG AZON SZÁNDÉKÁT, HOGY

12. támogassa a tagállamokat ezen ajánlás rendelkezéseinek a meglévő eszközökön és finanszírozási forrásokon, különösen az iskolai mobilitáson és az eTwinning hálózaton keresztüli végrehajtásában;
13. az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés keretrendszerén (Oktatás és képzés 2020) és bármely azt követő keretrendszeren keresztül támogassa a nemzeti és regionális szakpolitikai reformokat és a gyakorlatok javítását;
14. gyakorlati referenciaeszközöket és útmutató dokumentumokat hozzon létre döntéshozók és oktatási szakemberek számára, és rendszeresen vizsgálja felül azokat, valamint támogassa az ismeretek terén fennálló hiányosságok kiküszöbölését célzó kutatásokat és az érdekelt felek e célt szolgáló részvételét;
15. az Oktatás és képzés 2020 keretrendszerén – többek között az Oktatási és Képzési Figyelőn – keresztül felmérje és értékelje az ajánlás nyomán végrehajtott intézkedéseket.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

*a Tanács részéről
az elnök*